

**РЕЦЕНЗИЯ НА МОНОГРАФИЮ БОЙЧУКА Т.М., МОЙСЕЯ А.А.
“ПЕРШІ 30 РОКІВ ДІЯЛЬНОСТІ ЧЕРНІВЕЦЬКОГО
ДЕРЖАВНОГО МЕДИЧНОГО ІНСТИТУТУ (1944–1974)”.
ЧЕРНІВЦІ: БДМУ, 2019. 530 С.:ІЛ.**

Геннадій КАЗАКЕВИЧ,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
Київ (Україна), kazakevych@knu.ua

**REVIEW OF THE MONOGRAPH BOYCHUK TARAS, MOYSEY ANTONIY
“THE FIRST 30 YEARS OF THE CHERNIVTSI STATE
MEDICAL INSTITUTE (1944–1974)**

Gennadiy KAZAKEVICH,
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv (Ukraine),
ORCID ID: 0000-0003-2690-860X; RESEARCHER ID: O-4215-2017

Казакевич Геннадій. Рецензія на монографію Бойчука Т. Н., Мойсея А.А. “Первые 30 лет деятельности Черновицкого государственного медицинского института (1944–1974)”. Рецензія посвящена первой в истории учебного заведения научной монографии, в которой раскрывается процесс создания и становления БГМУ за первые 30 лет своей деятельности (1944–1974 гг.). Заведение в указанный период именуемый Черновецким государственным медицинским институтом. Книга опубликована по случаю 75-летнего юбилея университета в 2019 году. Впервые в работе был обнародован ряд материалов из Национального музея медицины Украины (г. Киев), Государственного архива Черновицкой области, историко-медицинского музея БГМУ, семейных архивов, а также научные труды сотрудников, опубликованные до 1974 года, мемуарную литературу и т. п. Много архивных материалов, фотографий, схем и т.д. опубликовано впервые.

Ключевые слова: Буковинский государственный медицинский университет, Черновицкий медицинский институт, материально-техническая база, учебный процесс.

Восени 2019 р. побачила світ нова книга, присвячена історії Буковинського державного медичного університету. Монографія опублікована з нагоди 75-річного ювілею університету, який упродовж свого існування декілька разів змінював свою назву: Чернівецький дер-

жавний медичний інститут (1944–1997), Буковинська державна медична академія (1997–2005). Автори видання пояснюють обрання саме таких хронологічних рамок дослідження недостатністю, а в деяких випадках відсутністю наукових розвідок та матеріалів з цієї проблематики. Для заповнення прогалів було використано матеріали Національного музею медицини України (м. Київ), Державного архіву Чернівецької області, історико-медицинського музею БДМУ, сімейних архівів, а також наукові праці співробітників, опубліковані до 1974 року, мемуарну літературу і т. ін. Чимало архівних матеріалів, світлин, схем тощо оприлюднено вперше.

Структура роботи традиційна: вступ, чотири розділи, прикінцеве слово, джерела і література.

У вступі проаналізовано історіографічну літературу, яку автори монографії поділили на чотири умовні групи: 1) роботи загального характеру: історичні нариси, оглядові статті, присвячені розвитку Буковинського державного медичного університету в цілому та його співробітникам; 2) статті про історію становлення, наукові здобутки, сучасний стан і перспективи розвитку окремих кафедр БДМУ. В них розглянуто персоналії завідувачів кафедр, перераховано професорсько-викладацький склад різних поколінь, вказано на основні наукові проблеми над якими працювали співробітники, захист кандидатських і докторських дисертацій, певна увага приділена матеріально-технічній базі; 3) праці, присвячені видатним лікарям, – засновникам кафедр, наукових напрямків, медичних служб; 4) роботи, що висвітлюють різні аспекти наукової діяльності співробітників ЧДМІ (наприклад, ті, що стосуються винахідництва).

Перший розділ присвячений періоду заснування та перших кроків діяльності вишу (1944–1954 рр.). В ньому розкривається формальна сторона заснування інституту (1944–1946 рр.), створення матеріально-технічної бази, організація навчального процесу. Проаналізовано діяль-

ність керівництва та першого професорсько-викладацького складу. З помітною прихильністю і деталізацією життєвого шляху та ділової манери окреслений образ Дмитра Сергієвича Ловлі – директора інституту повоєнного періоду. Ретельно виписаний процес заснування кафедр і клінік навчального закладу. Окремий підрозділ описує процес організації наукової роботи, формування наукових шкіл та товариств, лікувальної роботи. Надзвичайно цікавим стане читання результатів дослідження сфери участі співробітників інституту в ліквідації вогнищ зобної ендемії та шкірно-венеричних хвороб на території Чернівецької області в повоєнні роки.

На базі величезної джерельної бази автори дослідження констатують, що становлення нового навчального закладу відбувалося в надзвичайно складних повоєнних економічних, соціальних, культурних, епідеміологічних, санітарно-гігієнічних умовах. Але складні умови праці загартували у співробітників закладу сильний характер. Вони справді любили свою професію і виконували всі необхідні фахові обов'язки. Співробітникам Чернівецького державного медичного інституту вдалося посісти одне з провідних місць у процесі боротьби з епідеміями та масовим поширенням венеричних хвороб, туберкульозу, ендемією зоба, тифом, дизентерією, скарлатиною, гострим спалахом дитячого поліомієліту та ін. Тут працювали науковці, які отримали всесоюзну славу і визнання. Інститут в цей період став основним центром підвищення кваліфікації медичних працівників Чернівецької області, а заклад – провідним лікувально-медичним та науковим центром медицини в Чернівецькій області.

Другий розділ висвітлює діяльність інституту в наступні 20 років (1954–1974 рр.). За оцінкою авторів монографії, якщо перше 10-річчя існування Чернівецького медичного інституту стало періодом становлення нового навчального закладу, яке відбувалося в надзвичайно складних повоєнних умовах, то наступні 20 років діяльності можна назвати періодом еволюційного розвитку за більш сприятливих обставин. І в цих умовах завдання, які ставили перед інститутом, ускладнювалися. Основним соціально-політичним завданням, до кінця не вирішеним протягом першого десятиріччя, залишалося збільшення кількості студентів – вихідців з Чернівецької та інших областей Західної України. Під цим кутом зору розглядається процес удосконалення навчально-матеріальної бази та навчального процесу, наукова діяльність базових структурних підрозділів навчального закладу, лікувальна та шефська робота, внесок учених ЧДМІ в ліквідацію вогнищ захворювань на території Чернівецької області та в країнах "третього світу". Детально проаналізована робота керівництва вищу в цей період.

У третьому розділі окреслено науковий і біографічний шлях людей, причетних до нововведень і винаходів. Розділ названий "З історії винахідництва в ЧДМІ (1944–1974 рр.)". В ньому схарактеризовано діяльність винахідників і раціоналізаторів в стінах навчального закладу. Одночасно охоплено основні напрями роботи винахідників інституту: офтальмологія; синтез, випробування та впровадження у медичну практику нових лікарських засобів; внесок співробітників ЧДМІ у вивченні властивостей мінеральних вод Чернівецької області. Детально описана робота Б. Л. Радзіховського, Г. Г. Фішера, О. О. Гладкова, Л. І. Романа, О. І. Самсон, Г. К. Палія, А. І. Лопушанського, В. П. Денисенко, Г. Т. Піська, Я. Д. Кіршенבלата, П. М. Гудзенка, Ф. В. Лапшина та ін. До того ж основні винаходи описані ретельно, що засвідчує необхідність но-

вовведень та значення їхньої соціальної важливості. Матеріал цього розділу розкриває перед читачем наукову та суспільну значимість роботи та кадровий потенціал інституту, його науковий рівень, що були і залишаються одними з кращих зразків країни.

Четвертий розділ монографії розробляє історію гуманітарної сфери діяльності ЧДМІ за означені 30 років. Він стосується гуманітарних дисциплін, сконцентрованих навколо кафедри марксизму-ленінізму, що залишалася прийнятою комуністичною тоталітарною класовою ідеологією, політизацією навчального процесу навіть у фахових предметах. Розкрито також процес організації та розвитку наукової бібліотеки інституту.

Монографія доповнена багатим ілюстративним матеріалом, аналітичними діаграмами, додатковими статистичними даними, що ставить її на дуже високий щабель наукового дослідження. Список джерел і літератури надає можливість наступним дослідникам мати тверде підґрунтя для продовження роботи. Одночасно в тих моментах, де дослідження стосується окремих персоналій, опис стає більш емоційним, наближеним до реалій моральної атмосфери тих часів.

Не можна не погодитися з авторами книги в тому, що методика викладання в інституті в означений період трималася на рівні кращих зразків педагогічної майстерності того часу. Покоління професорів, викладачів та студентства першого 30-річчя діяльності Чернівецького медичного інституту варте поваги і наслідування. Їх енергія, працелюбність, любов до своєї професії створили можливість побудувати той стрижень, на якому тримався і тримається інститут, академія і Буковинський державний медичний університет.

Книга буде цікавою не тільки для співробітників і студентів БДМУ всіх поколінь, але і для аматорів і професіоналів історії рідного краю, представників інших медичних вишів України.

Kazakevich Gennady. Review of the monograph Boychuk Taras, Moysey Antonyi "The first 30 years of the Chernivtsi State Medical Institute (1944–1974). The review is devoted to the main stages in the history of the educational institution, what was formed as a scientific monograph. It reveals the process of foundation and formation of BSMU for the first 30 years of its activity (1944–1974). The institution was referred to the Chernivtsi State Medical Institute. The book was published on the occasion of the 75th anniversary of the University in 2019. A big majority of materials were published for the first time and have been found in the National Museum of Medicine of Ukraine (Kyiv), the State Archives of Chernivtsi Oblast, the BSMU Historical and Medical Museum, family archives, as well as scientific works of employees, published before 1974, memoir literature, etc. Many archival materials, photographs, schemes, etc. have been published with analytical comments and interviews.

Key words: Bukovinian State Medical University, Chernivtsi Medical Institute, material and technical base, educational process.

Казакевич Геннадій – доктор історичних наук, доцент кафедри історії мистецтва історичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Сфера наукових інтересів: історія та культура давніх кельтів, міграції та формування ідентичностей в Європі в античну епоху, історія фотографії. Автор п'яти монографій та понад 80 наукових та науково-популярних публікацій.

Kazakevich Gennadiy – Dr. Hab. (history), associate professor in history at Taras Shevchenko National University of Kyiv, Art history department of the Faculty of History. Research interests: history and culture of the Iron Age Celts, migrations and identities in Antiquity, history of photography. Author of five monographs and more than eighty research papers.

Received: 12.05.2020

Advance Access Published: June, 2020

© G. Kazakevich, 2020